

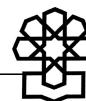
درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور

۶. نفت در لایحه

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۲	۱. قوانین و مقررات زیربنایی تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران
۳	۲. نحوه تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۷
۵	۳. ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ در خصوص رابطه مالی شرکت ملی نفت با دولت
۸	۴. تصویر منابع ناشی از نفت در منابع عمومی دولت
۱۵	پیشنهادها
۱۵	نتیجه‌گیری
۱۶	منابع و مأخذ

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور ۶. نفت در لایحه

چکیده

بند «۷» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ با فرض تصویب لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها به توزیع درآمد نفت به صورت فشرده و مبهم پرداخته است. همچنین نحوه توزیع وجوه حاصل از فروش داخلی نفت خام، درآمدهای حاصل از فروش داخلی یا صادرات مایعات و میعانات گازی و فراورده‌های نفتی و گاز طبیعی مغفول واقع شده است. علاوه بر این با تصویب بند «۱۰» عملاً بودجه سال ۱۳۸۸ متضمن متمم بودجه احتمالی ۶۱ هزار میلیارد ریالی خواهد بود. توزیع اعتبار ۶۱ هزار میلیارد ریالی مذکور به طور کلی در طرح‌هایی نامشخص و بدون تعیین دستگاه اجرایی صورت گرفته است. در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸، مجموع استفاده از منابع ناشی از نفت ۴۷۶۱۲۴ میلیارد ریال است که ۲۳ درصد نسبت به سال گذشته کاهش دارد. اما با این وجود در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸، نه تنها همه درآمدهای حاصل از نفت مصرف خواهد شد و چیزی به حساب ذخیره واریز نمی‌شود بلکه حدود ۱۲ میلیارد دلار نیز از موجودی سال‌های قبلی حساب برداشت می‌شود.

مقدمه

در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور در بند «۷» ماده واحده با فرض تصویب لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها، به رابطه مالی دولت و شرکت‌های تابعه وزارت نفت پرداخته شده و عواید ناشی از فروش نفت خام تولیدی مطابق قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴ به بعد بین شرکت ملی نفت ایران و دولت تقسیم شده است. همچنین در ردیف‌های مختلفی از منابع عمومی، منابع ناشی از نفت وارد بودجه شده است. در این گزارش قوانین زیربنایی تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت و ویژگی‌های تنظیم این رابطه در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۷، به طور خلاصه بررسی شده است. در ادامه ویژگی‌های بندهای «۷» و «۱۰» لایحه بودجه بررسی و پیشنهاد جایگزین ارائه شده است. در انتها به طور مختصر حجم منابع ناشی از فروش نفت در لایحه بودجه تصویر شده است.

۱. قوانین و مقررات زیربنایی تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران

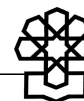
۱-۱. در سال‌های اخیر و در ایام بررسی لوایح بودجه سالیانه کل کشور، بحث نفت و چگونگی مصرف درآمدهای نفتی و تنظیم‌ساز و کار حاکم بر روابط شرکت ملی نفت ایران و دولت عرصه تقابلات و کشمکش‌های فراوان بین دولت و مجلس و کارشناسان بوده و وقت زیادی از نمایندگان مجلس را به خود اختصاص داده است. یکی از عواملی که سبب شده این بحث مهم در ایام بودجه و در قالب تبصره‌ای از تبصره‌های بودجه درآید، نبود قانون جامع و شفاف نفت است.

آخرین قانون نفت جمهوری اسلامی در سال ۱۳۶۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در این قانون تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت نفت به تصویب اساسنامه آن شرکت موکول شده و از دولت خواسته از تاریخ تصویب این قانون اساسنامه‌های شرکت‌های نفت، گاز و پتروشیمی را ظرف مدت یک سال جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند. هرچند سال‌ها از تصویب این قانون گذشته و در قوانین بودجه نیز بارها از دولت خواسته شده که اساسنامه جدیدی منطبق بر قانون اساسی جمهوری اسلامی ارائه کند، ولی تاکنون اساسنامه جدیدی برای شرکت‌های مزبور تصویب نشده و در نتیجه «قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران»، مصوب سال ۱۳۵۶، اساسی‌ترین قانون موجود برای تنظیم رابطه مالی نفت و دولت است. در این قانون اختیارات وسیعی به شرکت نفت و رئیس مجمع عمومی^۱ آن داده شده و طبق تبصره «۱» ماده (۵۱) همان قانون، درآمد حاصل از فروش نفت خام و گاز طبیعی و فراورده‌ها و سایر عملیات مستقیم شرکت پس از وضع هزینه‌های جاری و استهلاک به‌عنوان سود ویژه به شرکت نفت تعلق می‌گیرد.

۲-۱. با پیروزی انقلاب اسلامی، شورای انقلاب برای تسلط بر اوضاع مالی کشور و کاهش اختیارات شرکت ملی نفت، تبصره دائمی «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸^۲ را تصویب کرد و طبق آن، اولاً از طرف دولت اجازه امضای قراردادهای فروش نفت به وسیله شرکت ملی نفت ایران اعطا شده است، ثانیاً وجوه حاصل از فروش نفت خام به هر صورت و ثالثاً وجوه حاصل از فروش فراورده‌های نفتی صادراتی به‌طور مستقیم به حساب خزانه‌داری کل نزد بانک مرکزی ایران منظور می‌شود.

۱. در اساسنامه رئیس مجمع عمومی شرکت نفت، نخست وزیر ذکر شده که با واگذاری ریاست دولت به رئیس‌جمهور این مسئولیت نیز به او واگذار شده است.

۲. تبصره «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸ - قراردادهای فروش نفت به وسیله شرکت ملی نفت ایران از طرف دولت امضا و وجوه حاصل از فروش نفت خام به هر صورت و فراورده‌های نفتی صادراتی به‌طور مستقیم به حساب خزانه‌داری کل نزد بانک مرکزی ایران منظور می‌شود. هر مبلغ که طبق بودجه مصوب شرکت مذکور از محل درآمد عمومی باید در اختیار شرکت ملی نفت ایران گذاشته شود به ترتیبی که نیازهای شرکت اقتضا کند از طرف خزانه‌داری کل در اختیار شرکت قرار داده می‌شود. بانک مرکزی ایران مکلف است ارزهای مورد نیاز شرکت ملی نفت ایران را به میزانی که شرکت تغییر خواهد کرد به شرکت مذکور بفروشد.

۳-۱. در ماده (۱۲۰) قانون برنامه سوم توسعه، مصوب سال ۱۳۷۹ (که در برنامه چهارم توسعه تنفیذ نشده است)، بخشی از تبصره «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸ اصلاح شد. بدین معنا که حسب بند «الف» ماده (۱۲۰) قانون مزبور، درآمد حاصل از صادرات فرآورده‌های نفتی، گاز و میعانات گازی حسب مورد به‌عنوان درآمد شرکت‌های ملی نفت ایران و شرکت ملی گاز ایران تلقی شده و به مصرف ارزی هزینه عملیات جاری (شامل واردات فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی) و اجرای طرح‌های سرمایه‌ای مصوب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. مبالغ سرمایه‌گذاری فوق از نظر مالیاتی جزء هزینه‌های قابل قبول محسوب خواهد شد و به‌عنوان افزایش سرمایه دولت یا شرکت ملی نفت ایران حسب مورد منظور می‌شود. در ضمن حسب بند «ب» ماده مزبور، درصدی از درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت خام که میزان آن در قوانین بودجه سنواتی تعیین خواهد شد، در قالب سازوکاری که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار خواهد گرفت تا به‌منظور تحقق اهداف برنامه، طبق قوانین و مقررات موجود هزینه شود. همچنین در ماده (۶۰) قانون مزبور حساب ذخیره ارزی پیش‌بینی و بخشی از درآمدهای نفت به این حساب واریز شد.

۴-۱. حسب بند «الف» ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه، از سال ۱۳۸۴، مزاد عواید حاصل از نفت نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در جدول ۸ قانون مزبور در حساب سپرده دولت نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان، «حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت»، نگهداری می‌شود. در ضمن حسب بند «ب» همین ماده، مانده حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت خام، موضوع ماده (۶۰) قانون برنامه سوم توسعه با اصلاحات آن در پایان سال ۱۳۸۳ و همچنین مانده مطالبات دولت از اشخاص ناشی از تسهیلات اعطایی از محل موجودی حساب یاد شده در ابتدای سال ۱۳۸۴ از طریق شبکه بانکی به حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت واریز می‌شود. در ضمن حسب بند «و» همین ماده، استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی موضوع این ماده صرفاً در قالب بودجه‌های سنواتی مجاز خواهد بود.

۲. نحوه تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۷

از ابتدای برنامه چهارم توسعه رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران در تبصره «۱۱» قوانین بودجه سنواتی و در سال ۱۳۸۷ در بند «۷» ماده واحده تنظیم شد که متضمن مواد زیر بوده است:

۱-۲. کارکردهای تبصره «۱۱» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۶ و بند «۷» سال ۱۳۸۷

- تبصره «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸ لغو شده است.

- وزارت نفت مکلف به واریز صددرصد (۱۰۰٪) وجوه حاصل از صادرات نفت خام به خزانه شده

است.

- سهمی از نفت خام تولیدی به شرکت ملی نفت ایران اختصاص داده شده است.
- نرخ ترجیحی برای نفت خام و گاز طبیعی تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی تعیین شده است.
- سهم شرکت‌های ملی نفت و گاز ایران از گاز طبیعی تعیین شده است.
- سود خالص شرکت نفت بعد از پرداخت‌های موضوع تبصره به تأمین منابع لازم برای انجام هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت مندرج در پیوست ۲ قوانین بودجه اختصاص یافته است.
- مفاد بندهای «ج» و «د» ماده (۳) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارائه‌دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی، تنفیذ شده است.
- چگونگی تسویه حساب بین خزانه‌داری با شرکت‌های مشمول تبصره یاد شده و اجازه پرداخت مطالبات شرکت‌های مشمول تبصره بابت یارانه انرژی از حساب ذخیره ارزی تعیین شده است.
- ارائه گزارش عملکرد تولید نفت و گاز به تفکیک هر میدان در مقاطع سه‌ماهه به مجلس شورای اسلامی، مورد تأکید قرار گرفته است.
- دولت ملزم به ارائه گزارش عملکرد تبصره «۱۱» و بند «۷» به مجلس شورای اسلامی شده است.
- اجازه صادرات نفت خام به منظور معاوضه با بنزین و نفت گاز حداکثر تا سقف یارانه مندرج در قانون بودجه کل کشور داده شده است.
- مبالغی از منابع داخلی شرکت‌های تابعه وزارت نفت به امر گازرسانی روستاها اختصاص یافته است.
- در بند «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۷، درصدی از ارزش نفت خام تولیدی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های استخراج و تولید نفت و گاز پارس جنوبی در نظر گرفته شد.

۲-۲. اشکالات تبصره «۱۱» قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۶ و بند «۷» سال ۱۳۸۷

- ماده (۳) قانون برنامه چهارم توسعه (در اصل جایگزین ماده (۱۱۹) قانون برنامه سوم توسعه) رعایت شده است، منتها نه از طریق تقدیم لایحه لازم برای تعیین قیمت‌های مورد نظر از سال دوم برنامه به بعد، بلکه با درج و تعیین تکلیف بهای برخی کالاها و همچنین فرآورده‌های نفت و گاز ضمن لوایح بودجه سنواتی.
- از آنجا که تبصره «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸، ناظر بر وجوه حاصل از فروش نفت خام به هر صورت و فرآورده‌های نفتی صادراتی بوده، لذا با لغو آن باید در تبصره‌ها، علاوه بر تعیین تکلیف در مورد وجوه حاصل از فروش نفت خام در داخل یا خارج کشور، وجوه حاصل از فرآورده‌های نفتی و همچنین وجوه حاصل از فروش مایعات و میعانات گازی نیز تعیین تکلیف می‌شد. لکن در

تبصره‌های مورد اشاره، صرفاً به تعیین تکلیف مابه‌التفاوت قیمت آزاد و تکلیفی که ناظر بر فروش فراورده در داخل کشور است اشاره شده و وجوه حاصل از صادرات فراورده‌های نفتی و مایعات و میعانات گازی، مسکوت مانده است.

- با وجود آنکه جدول ۸ قانون برنامه چهارم توسعه تاکنون چند بار اصلاح رسمی داشته، اما عملاً این جدول از بابت آثار تبصره «۱۱» و بند «۷» اصلاح نشده است.

- میزان سود سهام و مالیات عملکرد شرکت نفت بر مبنای درصدی از نفت خام تولیدی به منظور رعایت ماده (۴) قانون برنامه چهارم توسعه در قالب یک تصمیم اداری و نه ناشی از فعالیت‌های تجاری یک بنگاه اقتصادی تعیین شده است.

- در تبصره «۱۱» و بند «۷» در ظاهر نفت خام و گاز طبیعی تولید شده به پالایشگاه‌ها و نیروگاه‌ها و ... فروخته می‌شود؛ اما به‌ازای آن فقط گواهی اعتباری صادر می‌شود و وجه نقدی مبادله نمی‌شود. در نتیجه همان‌طور که در گزارش‌های تفریح بودجه سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ دیوان محاسبات نیز تصریح شده است، نتیجه عملی این رویه سبب شده که ارزش نزدیک به نیمی از نفت خام تولیدی کشور در بودجه‌های سالیانه انعکاسی نداشته باشد.

۳. ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ در خصوص رابطه مالی شرکت ملی نفت با دولت

در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ در بندهای «۷» و «۱۰» به نفت پرداخته شده است.

۳-۱. ویژگی‌های بند «۷» ماده واحده^۱

حکم قانونی پیشنهادی دولت در بند «۷» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ تبعات حقوقی ذیل را به دنبال دارد:

- تعیین سهم شرکت ملی نفت ایران و دولت از نفت خام تولیدی،
- جایگزینی بند «۷» با تبصره «۳۸» دائمی قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور،
- تنظیم رابطه مالی دولت و شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت مادر تخصصی توانیر طبق لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها،

۱. به‌منظور اعمال حق مالکیت دولت بر منابع نفت و گاز کشور و رعایت مفاد ماده (۳۹) قانون محاسبات عمومی، رابطه مالی و نحوه تسویه حساب بین دولت (خزانه‌داری کل و حساب ذخیره ارزی) و کلیه شرکت‌های وابسته و تابعه ذی‌ربط وزارتخانه‌های نفت و نیرو بابت یارانه‌های انرژی و همچنین سهم از تولید برای منابع سرمایه‌گذاری پارس جنوبی و گازرسانی به شهرها و روستاها (۳ درصد)، سهم از تولید برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفتی (سهم شرکت ملی نفت ایران در میادین دریایی و مشترک ۱۱ درصد و در سایر میادین ۶ درصد، مالیات عملکرد سال ۱۳۸۸، ۵ درصد و سهام علی‌الحساب دولت بابت عملکرد سال ۸ درصد) و هزینه صادرات به صورت سیف در چارچوب اعتبارات مندرج در ردیف‌های مرتبط در این لایحه، توسط دولت تعیین می‌شود. به این ترتیب مفاد این بند جایگزین مفاد تبصره «۳۸» دائمی قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور می‌شود.

- تعیین قیمت تولیدات شرکت‌های مذکور طبق لایحه هدفمندی‌سازی یارانه‌ها،
- تسویه و پرداخت مابه‌التفاوت قیمت آزاد فراورده‌های نفتی، گاز طبیعی و تصفیه شده، برق و سایر تولیدات شرکت‌های یاد شده با قیمت‌های فروش تکلیفی آنها در داخل کشور (یارانه‌های انرژی)، طبق لایحه هدفمندی‌سازی یارانه‌ها.

۳-۲. برخی اشکالات بند «۷» ماده واحده

- جزء «ک» بند «۷» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۷ مبنی بر تکلیف دولت بر ارائه اساسنامه‌های شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی حذف شده است در نتیجه ارائه اساسنامه در سال آینده نیز صورت نخواهد گرفت.
- ملاک عمل قرار گرفتن ماده (۳۹) اساسنامه شرکت ملی گاز ایران به علت حذف موارد قانونی مربوط به تعیین سهم شرکت مزبور از درآمد حاصل از فروش گاز خام تولیدی به علت سکوت بند «۷» لایحه در این ارتباط.
- بند «۷» کماکان به معنای اجازه دادن به دولت در زمینه تصمیم‌گیری درباره همه عایدات ناشی از ارزش مایعات و میعانات گازی و فراورده‌های نفتی تولیدی در سال ۱۳۸۸ است.
- قیمت‌گذاری گاز (گاز مصرف داخلی و گاز مصرفی مورد نیاز شرکت‌های تابعه وزارت نفت)، فراورده‌های نفتی، برق و نفت خام مصرف داخلی طبق لایحه هدفمندی‌سازی یارانه‌ها صورت می‌پذیرد و در صورت عدم تصویب آن با توجه به ماده (۳) قانون برنامه توسعه، قیمت‌گذاری نیاز به ارائه لایحه تا شهریورماه هر سال دارد و در غیاب ارائه لایحه مربوط، قیمت‌های سال ۱۳۸۷ (آن هم بدون تخفیف‌های اعمال شده برای وزارت نفت در سال ۱۳۸۷)^۱ مبنای عمل خواهد بود.
- واریز منابع ارزی حاصل از صادرات نفت خام توسط دولت (از طریق وزارت نفت) به حساب‌های بانک مرکزی و از آن طریق به حساب درآمد عمومی با استناد صرف به ماده (۳۹) قانون محاسبات عمومی^۲ مغفول واقع شده و قابلیت اجرایی و مأخذ قانونی برای تلقی این درآمدها به عنوان درآمد عمومی وجود ندارد. زیرا جایگزینی بند «۷» با تبصره «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸ و فقدان احکامی نظیر احکام تبصره «۱۱» و جزء «ه» بند «۷» قوانین بودجه سال‌های اخیر به معنای ملاک عمل قرار گرفتن اساسنامه قانونی شرکت ملی نفت ایران و تلقی درآمد ناشی از صادرات نفت خام و فراورده‌ها به عنوان درآمد شرکت مزبور است (تبصره «۱» ماده (۵۱) و ماده (۵۴) اساسنامه).

۱. نرخ ترجیحی برای نفت خام تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی، ۹۵ درصد متوسط بهای محموله‌های صادراتی تعیین شده است.
۲. ماده (۳۹) قانون محاسبات عمومی - وجوهی که از محل درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در بودجه کل کشور وصول می‌شود و همچنین درآمدهای شرکت‌های دولتی به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه باید به حساب‌های خزانه که در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می‌گردد تحویل شود.
خزانه مکلف است ترتیب لازم را بدهد که شرکت‌های دولتی بتوانند در حدود بودجه مصوب از وجوه خود استفاده کنند.

- کماکان وجوه حاصل از صادرات فراورده‌های نفتی در زمره درآمدهای شرکت ملی نفت ایران قرار می‌گیرد.
- عدم لزوم ارائه گزارش‌های مربوط به عملکرد تولید نفت و گاز به مجلس شورای اسلامی.
- بلا تکلیف بودن مجوز صادرات نفت خام جهت معاوضه با بنزین توسط شرکت ملی نفت ایران در صورت عدم تصویب لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها.
- مغفول واقع شدن عقد قرارداد دولت با شرکت ملی نفت ایران. قانون‌گذار در سال‌های قبل ضوابط و مقرراتی در این خصوص وضع و چارچوب رابطه حقوقی و مالی را بین دولت و شرکت نفت مشخص کرده بود، اما در حکم پیشنهادی تعیین رابطه مالی و حقوقی بین دولت و وزارت نفت با توجه به دو سطر آخر بند «۷» مبهم است.
- همانند چند سال اخیر میزان سود سهام و مالیات عملکرد شرکت نفت بر مبنای درصدی از نفت خام تولیدی در قالب یک تصمیم اداری و نه ناشی از فعالیت‌های تجاری یک بنگاه اقتصادی تعیین شده است.

۳-۳. ویژگی‌ها و برخی اشکالات بند «۱۰» ماده واحده^۱

- در بند «۱۰» ماده واحده مبلغ ۶۱,۰۰۰ میلیارد ریال تحت عنوان منابع حاصل از مازاد صادرات نفت نسبت به معادل ارزی مبلغ ۲۸۶,۰۰۰ میلیارد ریال به‌منظور تأمین اعتبار طرح‌های اولویت‌دار پیش‌بینی شده است.
- با توجه به ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه هرگونه مازاد درآمد ارزی طی سال بودجه می‌باید به حساب ذخیره ارزی واریز شود.
- برداشت از حساب ذخیره ارزی در هر مورد صرفاً با مصوبه مجلس شورای اسلامی امکان‌پذیر است.
- عدم انطباق مفاد بند مزبور با عنوان لایحه زیرا با تصویب بند «۱۰»، عملاً بودجه مصوب سال ۱۳۸۸ متضمن متمرکز بودجه سال مزبور نیز می‌باشد.
- لذا ضرورتی به وجود این بند نیست. در صورت مازاد درآمد و ظرفیت جذب طرح‌های عمرانی طی متمرکز بودجه می‌توان به اهداف پیش‌بینی شده این بند رسید.

---

۱. به دولت اجازه داده می‌شود در صورت افزایش منابع حاصل از صادرات نفت نسبت به معادل ارزی مبلغ دویست و هشتاد و شش هزار میلیارد (۲۸۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تا مبلغ شصت و یک هزار میلیارد (۶۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال آن را براساس جدول ۲۱ این لایحه بنا به پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و تصویب هیئت وزیران براساس تخصیص اعتبار، تعهد و پرداخت نماید.

۳-۴. منابع ناشی از لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸

یکی از تفاوت‌های مهم لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ نسبت به سنوات قبل منظور کردن ارزش نفت خام مصرفی در داخل کشور در سمت منابع بودجه است. دولت فرض را بر تصویب لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها توسط مجلس شورای اسلامی گذاشته و در ذیل ردیف‌های درآمدی، مبلغ ۸۵,۰۰۰ میلیارد ریال درآمد از این محل پیش‌بینی کرده است. نکته مهم آنکه رقم مزبور کل ارزش فروش نفت خام در داخل کشور نیست.^۱

این مسئله مغایر اصل پنجاه‌وسوم (۵۳) قانون اساسی است، زیرا همه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز نشده است ضمن آنکه می‌تواند پرداخت‌هایی انجام شود که اعتبارات آن توسط مجلس شورای اسلامی تصویب نشده است. همچنین مغایر اصل پنجاه‌وپنجم (۵۵) قانون اساسی است، زیرا دیوان محاسبات قادر به رسیدگی به تمام دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت نیست. رقم ۸۵,۰۰۰ میلیارد ریالی حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی در حالی به‌عنوان منبع درآمدی در لایحه در نظر گرفته شده است که هنوز لایحه هدفمندکردن یارانه‌ها به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است و احکام آن تبدیل به قانون نشده است. درج اعداد و ارقام براساس لایحه‌ای که اکنون در دستور کار مجلس قرار دارد به‌منزله نادیده گرفتن نقش مجلس در تصویب لایحه است.^۲

علاوه بر این، رقم مذکور باید تحت عنوان واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در بودجه درج شود.

۴. تصویر منابع ناشی از نفت در منابع عمومی دولت

در سال‌های اخیر منابع ناشی از نفت از طریق ردیف‌های متعددی وارد بودجه عمومی دولت شده‌اند.

در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ نیز، منابع نفتی در ردیف‌های زیر درج شده‌اند:

۱. منابع حاصل از صادرات نفت خام (مطابق برنامه چهارم توسعه) به میزان ۱۵۳,۱۸۸ میلیارد ریال.
۲. مالیات عملکرد شرکت نفت به میزان ۲۵,۱۹۴ میلیارد ریال (معادل ۵ درصد ارزش نفت خام تولیدی).

۱. طبق ماده (۸) لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها، حداکثر ۲۵ درصد منابع حاصل از اصلاح قیمت کالاها و خدمات مشمول لایحه در بودجه هزینه می‌شود. همچنین طبق ماده (۹) لایحه ۷۵ درصد منابع حاصل به حساب صندوقی تحت عنوان «صندوق هدفمندسازی یارانه‌ها» واریز می‌شود.

۲. توجه به این نکته ضروری است که طبق ماده (۳۷) محاسبات عمومی کشور «پیش‌بینی درآمد و سایر منابع تأمین اعتبار در بودجه کل کشور مجوزی برای وصول از اشخاص تلقی نمی‌شود و در هر مورد احتیاج به مجوز قانونی دارد».

۳. سود سهام دولت در شرکت ملی نفت ایران^۱ به میزان ۴۰,۳۱۰ میلیارد ریال (معادل ۸ درصد ارزش نفت خام تولید).

۴. مالیات معوقه شرکت نفت که به‌عنوان جزئی از منابع ردیف ۱۱۰۱۰۳ جدول ۶ لایحه به میزان ۱۵,۱۲۲ میلیارد ریال منظور شده است).

۵. سود سهام معوقه شرکت نفت به میزان ۲۴,۱۹۴ میلیارد ریال.

علاوه‌بر این واضح است که منابع حاصل از برداشت از حساب ذخیره ارزی نیز ماهیتی کاملاً نفتی دارد و باید در مجموع منابع ناشی از نفت لحاظ شود (۱۳۳,۱۱۷ میلیارد ریال). همچنین در لایحه ۸۵۰۰۰ میلیارد ریال نیز بابت منابع حاصل از هدفمندسازی یارانه در نظر گرفته شده است. این منبع جزئی از ارزش فروش داخلی نفت خام و گاز طبیعی است. حسب لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها مقرر است در سال ۱۳۸۸، نفت خام مصرفی در داخل کشور به قیمت ۴۸ دلار به فروش برسد، بنابراین رقم ذکر شده به منابع حاصل از نفت اضافه می‌شود.

با این حساب در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸، مجموع منابع ناشی از نفت ۴۷۶,۱۲۴ میلیارد ریال خواهد شد که ۲۳ درصد نسبت به سال گذشته کاهش دارد. در مجموع وابستگی بودجه به نفت در سال ۱۳۸۸ از ۶۸ درصد سال قبل به ۵۳ درصد به‌شرح جدول ۱ کاهش یافته است.

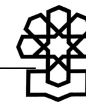
۱. در ردیف‌ها به‌عنوان ۴۰ درصد سود ویژه - وصول ماهیانه یک‌دوازدهم - درج شده است.

جدول ۱. مجموع منابع نفتی در بودجه عمومی ایران (دوره ۱۳۸۳-۱۳۸۸)

(ارقام به میلیارد ریال)

ردیف	عنوان	عملکرد ۱۳۸۳	عملکرد ۱۳۸۴	عملکرد ۱۳۸۵	عملکرد ۱۳۸۶	قانون بودجه ۱۳۸۷ و متمم	برآورد عملکرد ۱۳۸۷	لايهه ۱۳۸۸	تغييرات لايحه نسبت به مصوب ۱۳۸۷	رشد لايحه نسبت به مصوب ۱۳۸۷ (درصد)
۱	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام	۱۳۸۳۵۶	۱۶۷۳۳۴	۱۳۷۹۲۲	۱۳۹۶۹۹	۱۴۶۸۶۶	۱۶۳۲۰۰	۱۵۳۱۸۸	۶۳۲۲	۴/۳
۲	منابع حاصل از فروش داخلی نفت خام و گاز طبیعی	.	.	.	.	.	.	۸۵۰۰۰	۸۵۰۰۰	
۳	منابع حاصل از معاوضه نفت خام برای واردات فراورده‌های نفتی	۱۰۸۲۸	۱۹۰۰۸	۴۳۹۵۹	۳۳۸۲۰	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	.	-۳۰۰۰۰	-۱۰۰/۰
۴	واردات فراورده‌های نفتی اضافه بر رقم بودجه		۱۶۷۲۸	۴۵۶۰	۱۹۶۵۲	.	۲۳۰۸۶	.	.	
۵	مجموع منابع نفتی برای واردات فراورده‌های نفتی	۱۰۸۲۸	۳۵۷۳۶	۴۸۵۱۹	۵۳۴۷۲	۳۰۰۰۰	۵۳۰۸۶	.	-۳۰۰۰۰	-۱۰۰/۰
۶	مالیات عملکرد نفت	.	۳۱۸۶۹	۲۶۱۳۴	۲۹۲۳۷	۳۶۷۰۰	۳۶۷۰۰	۲۵۱۹۴	-۱۱۵۰۶	-۳۱/۴
۷	سود علی‌الحساب سهم دولت از ارزش نفت خام تولیدی	.	۲۸۶۸۲	۲۳۵۲۱	۲۶۳۱۳	۵۸۷۲۱	۵۸۷۲۱	۴۰۳۱۰	-۱۸۴۱۱	-۳۱/۴
۸	مالیات و سود سهام معوقه شرکت نفت	.	.	۲۳۴۱۰	۳۱۶۱۲	۲۲۰۰۰	۲۲۵۴۱	۳۹۳۱۶	۱۷۳۱۶	۷۸/۷
۹	برداشت از حساب ذخیره ارزی	۵۵۳۷۶	۶۹۳۸۳	۱۴۲۵۷۳	۱۰۶۹۹۴	۲۰۴۲۲۴	۲۰۴۲۲۴	۱۳۳۱۱۷	-۷۱۱۰۷	-۳۴/۸
۱۰	برداشت از حساب ذخیره ارزی به منظور پرداخت مابه‌التفاوت قیمت حامل‌های انرژی					۱۲۲۰۰۰	۶۰۰۰۰	.	-۱۲۲۰۰۰	-۱۰۰/۰
۱۱	مجموع برداشت بودجه‌ای از حساب ذخیره ارزی	۵۵۳۷۶	۶۹۳۸۳	۱۴۲۵۷۳	۱۰۶۹۹۴	۲۲۶۲۲۴	۲۶۴۲۲۴	۱۳۳۱۱۷	-۱۹۴۱۰۷	-۵۹/۲
۱۲	برداشت دولتی از حساب ذخیره ارزی بدون درج در قانون بودجه بابت یارانه انرژی به شرکت‌ها (تقریبی)	.	۱۸۶۷۵	۲۲۰۰۰	۲۷۰۰۰					

ردیف	عنوان	عملکرد ۱۳۸۳	عملکرد ۱۳۸۴	عملکرد ۱۳۸۵	عملکرد ۱۳۸۶	قانون بودجه ۱۳۸۷ و متمم	برآورد عملکرد ۱۳۸۷	لایحه ۱۳۸۸	تغییرات لایحه نسبت به مصوب ۱۳۸۷	رشد لایحه نسبت به مصوب ۱۳۸۷ (درصد)
۱۳	جمع استفاده از منابع نفت در بودجه	۲۰۴۵۶۰	۳۵۱۶۷۹	۴۲۱۴۹۶	۴۰۷۱۷۰	۶۲۰۵۱۰	۵۹۸۴۷۲	۴۷۶۱۲۴	-۱۴۴۳۸۶	-۲۳/۳
۱۴	جمع استفاده از منابع نفت در بودجه (میلیارد دلار)	۲۴/۵۰	۳۸/۶۷	۴۶/۲۱	۴۴/۱۲	۶۵/۳۲	۶۳	۵۰/۱۲	-۱۵/۲۰	-۲۳/۳
۱۵	نرخ ارز (دلار به ریال)	۸۳۵۰/۰۰	۹۰۹۵/۰۰	۹۱۲۰/۵۶	۹۲۲۹/۲۵	۹۵۰۰/۰۰	۹۵۰۰/۰۰	۹۵۰۰/۰۰		
۱۶	منابع بودجه عمومی	۳۳۵۶۹۴	۴۷۰۹۹۰	۵۷۴۹۸۹	۶۲۹۶۰۹	۹۰۸۴۸۶	۸۵۳۹۵۵	۸۹۳۴۱۱		
۱۷	منابع بودجه عمومی واقعی (با احتساب ردیف‌های ۱۱ و ۳)	۳۳۵۶۹۴	۵۰۶۳۹۳	۵۹۸۹۶۶	۶۶۹۱۰۴	۹۰۸۴۸۶	۸۷۷۰۴۱	۸۹۳۴۱۱		
۱۸	درصد وابستگی بودجه به نفت*	۶۰/۹	۶۹/۴	۷۰/۵	۶۱/۳	۶۸/۳	۶۸/۲	۵۲/۳		

* این ردیف از تقسیم ردیف ۱۳ (جمع استفاده از منابع نفت در بودجه) بر ردیف ۱۶ (منابع بودجه عمومی واقعی) به دست آمده است.

۴-۱. برآورد ارزش نفت خام تولیدی و توزیع آن در سال ۱۳۸۸

با فرض تولید ۲/۸۷۵ میلیون بشکه نفت خام در روز در سال ۱۳۸۸ و قیمت هر بشکه ۳۷/۵ دلار و نرخ برابری دلار معادل ۹۵۰۰ ریال، ارزش نفت خام تولیدی ۵۳ میلیارد دلار یا معادل ۵۰۳۸۷۱ میلیارد ریال می‌شود (جدول ۲). بخشی از نفت تولیدی صادر شده و بخش دیگر در داخل کشور به مصرف می‌رسد.

● محاسبه درآمد صادرات نفت خام

با فرض تولید ۲/۸۷۵ میلیون بشکه در روز و مصرف ۱/۶۷۵ میلیون بشکه در روز در داخل کشور، در سال ۱۳۸۸ روزانه حدود ۲/۲ میلیون بشکه نفت خام سبک و سنگین صادر خواهد شد. عایدات حاصل از صادرات در این سال ۲۰/۱ میلیارد دلار خواهد بود. با چشم‌پوشی از تعهدات ناشی از بیع متقابل و همچنین معاوضه احتمالی نفت خام با بنزین و نفت گاز مجموع درآمد حاصل به حساب‌های بانک مرکزی واریز خواهد شد (البته این رویه تا سال گذشته ادامه داشت و عایدات حاصل از صادرات نفت به‌طور مستقیم به حساب بانک مرکزی واریز می‌شد ولی این مطلب در لایحه سال ۱۳۸۸ تصریح نشده است).

● توزیع درآمد صادرات نفت خام و برداشت از حساب ذخیره ارزی در سال ۱۳۸۸

در صورتی که از درآمد صادرات نفت خام، ارقام مالیات عملکرد شرکت نفت، سود سهام دولت در شرکت نفت، سهم شرکت نفت از نفت خام تولیدی و سهم دولت از صادرات نفت خام طبق قانون برنامه چهارم توسعه کسر شود، مانده آن به حساب ذخیره ارزی واریز می‌شود.

در سال ۱۳۸۸، ۵ درصد از ارزش نفت خام تولیدی، به‌عنوان مالیات عملکرد شرکت نفت و ۸ درصد از آن به‌عنوان سود دولت در شرکت نفت در نظر گرفته شده است. همچنین ۱۰ درصد از ارزش نفت خام تولیدی به‌عنوان سهام شرکت ملی نفت ایران لحاظ شده است.^۱

طبق برنامه چهارم توسعه، دولت در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۶/۱ میلیارد دلار از منابع نفتی استفاده خواهد کرد. پس از کسر موارد فوق به میزان ۲۸ میلیارد دلار (معادل ۲۶۹,۰۷۸ میلیارد ریال) از درآمد صادراتی نفت خام، مانده آن، که حدود ۱/۷۹ میلیارد دلار خواهد بود به حساب ذخیره ارزی واریز خواهد شد.

در لایحه بودجه پیش‌بینی شده است که حدود ۱۳۳,۱۱۷ میلیارد ریال (معادل ۱۴ میلیارد دلار) از حساب ذخیره ارزی برداشت شود. با توجه به اینکه در سال ۱۳۸۸ فقط ۱/۷۹ میلیارد دلار به

---

۱. میانگین وزنی سهم شرکت نفت شامل ۶ درصد از نفت خام تولیدی از خشکی و ۱۱ درصد از نفت خام تولیدی از دریا و ۳ درصد از ارزش نفت خام برای پارس جنوبی.

حساب ذخیره ارزی واریز خواهد شد در نتیجه در عمل نه تنها مبلغی به حساب ذخیره ارزی واریز نخواهد شد بلکه حدود ۱۲/۲ میلیارد دلار از موجودی سال‌های قبل حساب ذخیره ارزی نیز برداشت خواهد شد (جدول ۲).

جدول ۲. توزیع درآمد صادرات نفت در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸

با فرض تولید ۳,۸۷۵ و مصرف داخلی ۱,۶۷۵ میلیون بشکه در روز		شرح	
میلیارد ریال	میلیارد دلار		
-	-	۱۴۱۴/۴	تولید سالیانه نفت خام براساس (میلیون بشکه)
-	-	۸۰۳	صادرات سالیانه نفت خام (میلیون بشکه)
۵۰۳۸۷۱	۵۳/۰۴		ارزش نفت تولیدی براساس قیمت صادراتی
-	-	۲/۲۰	مقدار صادرات روزانه نفت خام (میلیون بشکه)
-	-	۳۷/۵۰	میانگین قیمت صادراتی نفت ایران (دلار بشکه)
۲۸۶۰۶۹	۳۰/۱		درآمد حاصل از صادرات
۲۶۹۰۷۸	۲۸/۳		مجموع برداشت از درآمد صادراتی قبل از واریز به حساب ذخیره ارزی شامل موارد زیر:
۲۵۱۹۴	۲/۶۵		۵ درصد ارزش نفت خام تولیدی (مالیات عملکرد سال)
۴۰۳۱۰	۴/۲۴		۸ درصد ارزش نفت خام تولیدی (سود سهام علی‌الحساب دولت بابت عملکرد سال)
۵۰۳۸۷	۵/۳۰		۱۰ درصد ارزش نفت خام تولیدی (میانگین سهم شرکت نفت شامل ۶ درصد در میادین خشکی، ۱۱ درصد در میادین دریایی و ۳ درصد پارس جنوبی)
۱۵۳۱۸۸	۱۶/۱		سهم دولت از منابع حاصل از صادرات نفت طبق برنامه چهارم
۱۶۹۹۱	۱/۷۹		مانده بعد از کسر مجموع برداشت‌ها (واریزی به حساب ذخیره ارزی)
۱۶۹۹۱	۱/۷۹		واریزی به حساب ذخیره ارزی
۱۳۳۱۱۷	۱۴		برداشت از حساب ذخیره ارزی
-۱۱۶۱۲۶	-۱۲/۲		تراز حساب ذخیره ارزی

۲-۴. منابع حاصل از فروش داخلی نفت خام و گاز طبیعی در سال ۱۳۸۸

با فرض اینکه در سال آینده روزانه ۱/۶۷۵ میلیون بشکه در روز نفت خام در داخل کشور مصرف شود و با توجه به تصمیم دولت در لایحه هدفمندی یارانه‌ها مبنی بر محاسبه هر بشکه نفت خام مصرفی در داخل کشور در سال آینده به قیمت ۴۸ دلار در هر بشکه، منابع احتمالی حاصل از فروش داخلی ۲۷۸۷۸۷ میلیارد ریال (۲۹ میلیارد دلار) خواهد بود (جدول ۳).

جدول ۳. منابع حاصل از فروش داخلی نفت خام و گاز طبیعی در سال ۱۳۸۸ براساس لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها

شرح	میلیارد دلار	میلیارد ریال
مقدار فروش سالیانه داخلی نفت خام (میلیون بشکه)	۶۱۱/۴	-
قیمت فروش داخلی نفت خام (دلار بشکه)	۴۸/۰	-
درآمد حاصل از فروش داخلی نفت خام	۲۹/۳	۲۷۸,۷۸۷
در نظر گرفته شده به عنوان منابع عمومی (۲۵ درصد درآمد فروش داخلی نفت)	۷/۳	۶۹۶۹۷
یارانه (واریزی به صندوق یارانه‌ها معادل ۷۵ درصد درآمد فروش داخلی نفت)	۲۲/۰	۲۰۹,۰۹۰
مصرف سالیانه گاز طبیعی (میلیارد مترمکعب)	۱۳۹,۶۱	-
میانگین قیمت فروش داخلی گاز طبیعی (مترمکعب ریال)	۶۹۰	-
درآمد حاصل از فروش داخلی گاز طبیعی	۱۰/۱	۹۶,۳۳۳
- سهم شرکت نفت و شرکت گاز ۳۶ درصد	۳/۷	۳۴,۶۸۰
- سهم دولت ۶۴ درصد	۶/۵	۶۱,۶۵۳
در نظر گرفته شده به عنوان منابع عمومی (۲۵ درصد سهم دولت از فروش داخلی گاز)	۱/۶	۱۵۴۱۳
یارانه (واریزی به صندوق یارانه‌ها معادل ۷۵ درصد درآمد فروش داخلی گاز)	۴/۹	۴۶۲۴۰
مجموع منابع عمومی حاصل از فروش داخلی نفت و گاز (۲۵ درصد سهم دولت از فروش داخلی)	۹/۰	۸۵۱۱۰
یارانه (واریزی به صندوق یارانه‌ها ۷۵ درصد درآمد فروش داخلی نفت و گاز)	۲۶/۹	۲۵۵۳۳۰
نرخ ارز (دلار به ریال)		۹۵۰۰/۰

در لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها پیشنهاد شده است که ۲۵ درصد از منابع حاصل، به عنوان منابع عمومی در نظر گرفته شود و مابقی به صندوقی به نام صندوق هدفمندسازی یارانه‌ها واریز شود. با این فرض، در لایحه بودجه ۱۳۸۸ حدود ۶۹۶۹۷ میلیارد ریال از منابع حاصل از فروش داخلی نفت به منابع عمومی اضافه شده است.

علاوه بر این با فرض مصرف حدود ۱۴۰ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۸۸ و با فرض اینکه هر مترمکعب گاز در سال آینده ۶۹۰ ریال در داخل کشور به فروش برسد و با فرض اینکه همانند چهار سال اخیر ۶۴ درصد ارزش گاز سهم دولت و ۱۱ درصد سهم شرکت ملی نفت ایران و ۲۵ درصد سهم شرکت ملی گاز باشد، سهم دولت از فروش گاز مصرفی ۶۱۶۵۳ میلیارد ریال می‌شود (جدول ۳).

در لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها پیشنهاد شده است که ۲۵ درصد از منابع حاصل، به عنوان منابع عمومی در نظر گرفته شود و مابقی به صندوقی به نام صندوق هدفمندسازی یارانه‌ها واریز شود. با این فرض، در لایحه بودجه ۱۳۸۸ حدود ۱۵۴۱۳ میلیارد ریال از منابع حاصل از فروش داخلی گاز به منابع عمومی اضافه شده است. بدین ترتیب مجموع منابع عمومی جدید حاصل از فروش داخلی نفت و گاز ۸۵۰۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است (جدول ۳).

پیشنهادها

پیشنهاد جایگزین بند «۷» ماده واحده

الف) پیشنهاد اول: تبصره دائمی «۳۸» قانون بودجه سال ۱۳۵۸ در سال ۱۳۸۸ تنفیذ می‌شود.

ب) پیشنهاد دوم: متن زیر جایگزین بند «۷» ماده واحده می‌شود:

وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه مکلف است صد درصد (۱۰۰٪) وجوه حاصل از فروش داخل و صادرات نفت خام را به تفکیک و به‌طور مستقیم از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب‌های مربوطه در خزانه‌داری کل کشور (حساب درآمد عمومی و حساب ذخیره ارزی، حسب مورد) واریز کند. در سال ۱۳۸۸، به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر تا سقف ... ریال از محل منابع حاصل از درآمدهای نفت (شامل منابع حاصل از فروش نفت در داخل (ردیف.....)، منابع حاصل از صادرات نفت (ردیف.....)، مالیات شرکت ملی نفت ایران (ردیف.....)، مالیات معوقه شرکت ملی نفت ایران (ردیف.....)، سود سهام شرکت ملی نفت ایران (ردیف.....)، سود سهام معوقه شرکت ملی نفت ایران (ردیف.....) و استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی (ردیف.....)) دریافت و طبق ردیف‌های این قانون هزینه کند. رابطه مالی بین دولت و شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی پتروشیمی ایران براساس قانون نفت و اساسنامه‌های این شرکت‌ها که تا اردیبهشت سال ۱۳۸۸ به مجلس شورای اسلامی تقدیم خواهد شد، تنظیم می‌شود. تا قبل از تصویب اساسنامه‌های ذکر شده درآمد حاصل از مایعات و میعانات گازی، فراورده‌های نفتی و گاز طبیعی به شرکت‌های تابعه وزارت نفت تعلق دارد که صرفاً در منابع شرکت‌های مذکور صرف هزینه‌های سرمایه‌گذاری می‌شود. تبصره «۳۸» دائمی قانون بودجه سال ۱۳۵۸ در سال ۱۳۸۸ ملغی است.

ج) پیشنهاد سوم: تنفیذ بند «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۷.

د) پیشنهاد چهارم: اصلاح بند «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۷، با توجه به پیشنهاد‌های مرکز پژوهش‌ها در لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها (در گزارش مستقلی این پیشنهاد ارائه خواهد شد).

پیشنهاد مرتبط با بند «۱۰» ماده واحده

حذف بند «۱۰». در صورت افزایش قیمت نفت، ارائه متمم بودجه سال ۱۳۸۸ از سوی دولت برای برداشت از حساب ذخیره ارزی آن هم در صورت بررسی و تصویب مجلس شورای اسلامی.

نتیجه‌گیری

بند «۷» و بند «۱۰» ماده واحده بودجه سال ۱۳۸۸، به نفت اختصاص دارد. در بند «۷» توزیع درآمد حاصل از صادرات به‌صورت مبهم و فشرده صورت پذیرفته و در بند «۱۰» عملاً متمم بودجه ۶۱ هزار میلیارد ریالی ارائه شده است. تبیین رابطه مالی دولت و نفت نیاز به تدوین قانون جامع نفت و اساسنامه شرکت‌های ملی نفت، گاز و پتروشیمی دارد و طرح این مسئله در قالب لایحه بودجه

برخلاف رویه‌های قانونی است.

همچنین درج ۸۵۰ هزار میلیارد ریال منابع حاصل از هدفمندی‌سازی یارانه‌ها به‌عنوان منبع درآمدی در لایحه در حالی است که هنوز لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است و احکام آن تبدیل به قانون نشده است. درج اعداد و احکام مربوط براساس لایحه‌ای که اکنون در مجلس قرار دارد به‌منزله نادیده گرفتن نقش مجلس در تصویب لایحه است. بنابراین پیشنهاد می‌شود بند «۱۰» ماده واحده حذف و منابع احتمالی ناشی از افزایش قیمت نفت طبق قانون به حساب ذخیره ارزی واریز و در صورت نیاز به صورت متمم بودجه به مصرف رسد. بند «۷» ماده واحده نیز می‌باید با توجه به تغییرات احتمالی لایحه هدفمندی‌سازی یارانه‌ها در مجلس اصلاح شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران.
۳. قانون اساسنامه شرکت ملی گاز ایران.
۴. قانون نفت جمهوری اسلامی ایران.
۵. قانون برنامه سوم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۶. قانون برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۷. قانون محاسبات عمومی کشور.
۸. قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارائه‌دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی.
۹. قانون بودجه سال‌های ۱۳۵۸، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷.
۱۰. گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵.
۱۱. لایحه بودجه سال ۱۳۸۸.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۵۰۳

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور ۶. نفت در لایحه

نام دفتر: مطالعات برنامه و بودجه (گروه بودجه)

تهیه و تدوین: میثم پیله‌فروش

ناظران علمی: ایرج مهرآزما، ناهید حکیم‌شوشتری، بیژن رحیمی‌دانش

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آنها:

۱. لایحه بودجه (Budget Bill 1388)

۲. نفت (Oil)

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۱۱/۱۷